

Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönnö 23.9.2024:

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025, Finavia Oyj:n asiantuntijalausunto

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa Finavia Oyj:ltä hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025. Finavia kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Finavia on valtion omistama strateginen yhtiö, jonka toimintaa säätelee laki lentoasemaverkosta ja -maksuista (11.3.2011/210, 4§). Laissa on määritelty Finavian tehtävistä Suomen lentoasemaverkkoyhtiönä seuraavasti: Lentoasemaverkkoyhtiö ylläpitää, järjestää ja kehittää lentoasemaverkkoa ja -palveluita siviili-ilmailun, valtion ilmailun ja sotilasilmailun tarpeita varten. Lentoasemaverkkoon kuuluu säännöllisen reittiliikenteen lentoasemia ja yhteistoimintalentoasemia. Lisäksi lentoasemaverkkoyhtiö ylläpitää ja kehittää sotilaslentoasemia.

Koronan jälkeen Finavian liiketoiminta on ollut kokonaisuutena tappiollista. Taustalla vaikuttavat koronan ja Venäjän ylilentokiellon lisäksi muun muassa muutokset matkustustottumuksissa: Suomen lentoasemien matkustajamäärien kehitys koronapandemian jäljiltä on selvästi jäljessä Euroopan muiden lentoasemien keskiarvoon verrattuna. Finavialle strategisesti erittäin tärkeä Aasian ja Euroopan välinen vaihtomatkustus Helsinki-Vantaan kautta on edelleen vähäistä. Venäjän ylilentokiellon vaikutusten vuoksi Helsinki-Vantaan vaihtomatkustus on noin kolmasosa vähäisempää kuin vuonna 2019.

Helsinki-Vantaan vähäinen matkustajamäärä vaikuttaa kokonaisvaltaisesti Suomen lentoasemaverkostoon: Finavia saa pääosin tuottoonsa laskeutumis- ja matkustajamaksuina. Aiemmin Helsinki-Vantaan lentoaseman matkustajaperusteisilla tuotoilla pystyttiin rahoittamaan alueellisten 19 lentoasemien toimintaa. Vähäisten matkustajamäärien vuoksi myös verkostoliiketoiminnan toiminta on kokonaisuutena tappiollista.

Kohtaan 31.20 Lentoliikenteen ostot

Hallituksen esityksessä todetaan,
Lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Suomen sisäistä lentoliikennettä kehitetään ensisijaisesti markkinaehtoisesti, mutta säännöllisen lentoliikenteen ostoilla turvataan huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeitä yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten yhteysvälien rahoittamiseen. Vuonna 2023 Helsingin ja Savonlinnan välisessä

mm. lentoaseman ylläpidon ja turvallisen toiminnan varmistamiseksi.

- Finavian investoinnit ostoliikennekentille yht. **22 M€**
 - Suomen lentoasemaverkosto pääosin rakennettu 1950-luvulla – sillä on kasvavat ylläpito, korjaus- ja investointitarpeet, joista tässä luvussa on huomioitu vain minimitaso.

= Yhteensä kokonaiskustannus hallituskaudella **166 M€**

- Vuositasolla tarkasteltuna, hallituksen esityksessä mainittujen ostopalveluliikennelentoasemien ylläpidosta aiheutuu jo entisestään tappiolliselle Finavialle vuosittain 20 milj. euron negatiivinen kassavirta.
- **Yhtiö toteaa, että mikäli ostoliikennettä jatketaan, tulee myös kyseisten lentoasemien rahoitukseen tulevaisuudessa varautua.**
- Yhtiö katsoo, että Suomen sisäistä lentoliikennettä tulisi hallitusohjelmassa lausutun mukaisesti ensisijaisesti kehittää ensisijaisesti markkinaehtoisesti. Valtion ostolentoliikenne ei edistä saavutettavuutta taloudellisesti eikä ilmastollisesti kestävästi. Yhtiö näkee, että valtion tuen kohdentamisella matkaketjujen kehittämiseen parannettaisiin suuremman joukon suomalaisten saavutettavuutta.
- Yhtiö kiinnittää lausunnossaan huomiota myös hallituksen esityksessä mainittujen lentoasemien pitkän aikavälin kehitykseen: Pienten lentoasemien matkustajamäärät ovat laskeneet jo vuosia ennen koronapandemiaa, eikä näköpiirissä ole yhtiön arvion mukaan tekijöitä, jotka vaikuttaisivat olennaisesti pitkäaikaiseen laskevaan trendiin. Tältä osin Finavia viittaa myös lausuntoonsa hallituksen esityksen kohdasta 32, jossa käsitellään matkailua/turismia lentomatkustamisen kasvun ajurina.

Kohtaan 32 Budjettilakiesitykset, 01. Hallinto

Hallituksen talousarvioesityksessä todetaan:

Matkailun edistämisen rahoituksen vähentäminen (Lisätoimet 2024) -2 000

- Yhtiö toteaa, että Finavian lentoasemaverkostossa on erottunut selkeä muutos matkustajatottumuksissa. Yhä useammin lentomatkustamisen motiivi on matkailu. Puolestaan liikematkustaminen Suomessa on vähentynyt merkittävästi koronaa edeltävästä ajasta, mikä heijastelee eurooppalaista trendiä. Esimerkiksi Saksassa kotimaan sisäinen lentomatkustus on vuodesta 2019 vähentynyt -52 % ja Ruotsissa -38 % (*lähde: Kansainvälinen lentoasemajärjestö Airports Council International, ACI*). Yhtiö arvioi, että työmatkalentämisen vähenemiseen on vaikuttanut merkittävästi

etätyöskentelyn ja -neuvottelujen yleistymisen lisäksi taloustilanne ja organisaatioiden tiukentuneet matkustuspolitiikat.

- Yhtiö toteaa Suomen lentoasemaverkoston matkustajadataan viitaten, että Suomessakin lentomatkustajamäärien kasvu on keskittynyt erityisesti matkailuvetoisille lentoasemille: erityisesti Lapin kansainvälinen lentoliikenne Rovaniemen, Kittilän, Ivalon ja Kuusamon lentoasemille on kasvanut myös ennätyksellisen 2023–2023 talvikauden jälkeen ja ensimmäiset ympärivuotiset lentoyhteydet on julkistettu Kittilään ja Rovaniemelle. Lapin kansainvälisen matkailun kasvuun viitaten voidaan arvioida, että panostukset matkailun edistämiseen ovat hyödyttäneet aluetta moninkertaisesti saavutetun matkailutulon kautta.
- Yhtiön näkemyksen mukaisesti myös ajankohta vaikuttaa matkailun edistämisen tärkeyteen: Venäjän ylilentokiellon seurauksena Aasian liikenne on vain murto-osa kriisejä edeltäneeseen aikaan verrattuna. Sen vuoksi ilmailualan toimijat laajasti ymmärtäen joutuvat hakemaan kasvua myös uusilta markkinoilta. Tällä hetkellä Lapin matkailun kasvu on tullut Euroopan mantereelta, mutta pidemmällä aikavälillä kasvua tulee hakea myös muilta mantereilta missä Suomen tunnettuus ei vielä ole riittävällä tasolla ja siten vaatii panostuksia matkailun edistämiseksi.
- Summaten yhtiö toteaa, että matkailun kasvutrendiin tarttuminen mahdollisimman pian matkailun edistämiseen panostamalla tukisi myös Suomen saavutettavuutta mahdollisten uusien matkailuvetoisten reittiyhteyksien muodossa, mikä edesauttaisi Finavian taloullisen tilanteen positiivista kehittymistä.
- Näin ollen sekä Suomen saavutettavuuden kehittymisen, että yhtiön taloudellisen aseman parantamisen näkökulmista katsottuna yhtiö toteaa, että Suomeen suuntautuvan matkailun edistämisen määrärahaa tulisi leikkausten sijaan kasvattaa, ei vähentää.

Muilta osin yhtiöllä ei ole asiassa lausuttavaa.

FINAVIA OYJ
Toimitusjohtaja Kimmo Mäki